

Artikel

Hubungan di antara Jenis Personaliti dengan Tahap Kesihatan Mental dalam kalangan Bekas Banduan di Malaysia

(*Relationship between Personality Type and Mental Health Level among Ex-Prisoners in Malaysia*)

Mohd Suhaimi Mohamad^{1*}, Divaghar K¹, Mohamad Rahim K¹, Fauziah I¹, Manisah M.A² & Kausalya D³

¹Pusat Kajian Psikologi dan Kesejahteraan Manusia, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600 Bangi, Selangor, Malaysia

²Pusat Kajian Pendidikan & Kesejahteraan Komuniti, Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600 Bangi, Selangor, Malaysia

³Ibu Pejabat Penjara Malaysia Kajang-Semenyih By Pass, 43000 Kajang, Selangor, Malaysia

*Pengarang Koresponden: msuhaimi@ukm.edu.my

Abstrak: Masalah kesihatan mental bekas banduan didapati semakin meningkat dan membimbangkan sehingga menjejaskan keberkesanan pengintegrasian semula bekas banduan ke dalam masyarakat. Kertas ini bertujuan untuk melihat sama ada wujudnya hubungan di antara jenis personaliti dengan tahap kesihatan mental bekas banduan di Malaysia. Kajian ini menggunakan pendekatan kuantitatif dengan kaedah survei ke atas 250 orang responden. Dua instrumen digunakan dalam borang soal selidik iaitu Ujian Skala *Depression, Anxiety* dan *Stress* (DASS21) bagi mengukur tahap kesihatan mental bekas banduan dan Ujian Personaliti Zuckerman-Kuhlman-40-Cross Culture (ZKPQ-M-40-CC) bagi mengenalpasti 5 domain personaliti bekas banduan iaitu *Activity, Sociability, Aggressiveness-hostility, Impulsive Sensation Seeking* dan *Neuroticism-anxiety*. Hasil kajian mendapati terdapat hubungan yang positif yang signifikan di antara kelima-lima jenis personaliti dengan tahap kemurungan, kebimbangan dan stres dalam kalangan bekas banduan. Intervensi kesihatan mental yang khusus perlu diberikan kepada banduan sebelum dan selepas mereka dibebaskan. Ini sangat penting dalam memastikan peluang pengintegrasian semula bekas banduan ke dalam masyarakat adalah berkesan apabila masalah kesihatan mental dapat dicegah dan dirawat sebelum ianya menjadi semakin teruk.

Kata kunci: Personaliti, kesihatan mental, kemurungan, kebimbangan, stres, bekas banduan

Abstract: The mental health problems of ex-prisoners are increasing and worrying so that it can affect the effectiveness of the reintegration of ex-prisoners into society. This paper aims to determine the relationship between personality types and the level of mental health of ex-prisoners in Malaysia. This study uses a quantitative approach with a survey method of 250 respondents. Two instruments were used in the questionnaire, namely the Depression, Anxiety and Stress Scale Test (DASS21) to measure the level of mental health of ex-prisoners and the Zuckerman-Kuhlman-40-Cross Culture Personality Test (ZKPQ-M-40-CC) to identify 5 personality domains of ex-prisoners namely Activity, Sociability, Aggressiveness-Hostility, Impulsive Sensation Seeking and Neuroticism-Anxiety. The results of the study found that there is a positive significant relationship between the five types of personality with the level of depression, anxiety and stress among ex-prisoners. Specific mental health interventions should be provided to prisoners before and after their release. This is very important in ensuring that the chance of reintegration of ex-prisoners into society is effective when mental health problems can be prevented and treated before they get worse.

Keywords: Personality, mental health, depression, anxiety, stress, ex-prisoner

Pengenalan

Kesihatan mental bekas banduan merupakan satu isu penting masyarakat yang selalu diambil mudah oleh sesetengah pihak. Bekas banduan yang telah bebas dari penjara berisiko tinggi menghadapi masalah kesihatan mental seperti kebimbangan dan kemurungan akibat penyisihan sosial masyarakat, stigma, diskriminasi dan prejudis terhadap status mereka sebagai bekas banduan. Menurut Kajian Kesihatan dan Morbiditi Kebangsaan (2019) mendapati kadar prevalens penyakit mental dalam kalangan orang dewasa berusia 16 tahun ke atas mengalami kesihatan mental sebanyak 2.3 peratus. Statistik ini menunjukkan bilangan orang dewasa yang mengidap penyakit mental adalah meningkat termasuklah peningkatan isu kesihatan mental ini dalam kalangan bekas banduan sehingga menyebabkan mereka memasuki semula penjara (Pekala-Wojciechowska et al., 2021). Menurut Tharsini et al. (2021) terdapat hubungan yang signifikan di antara trait personaliti dengan kriminaliti terutamanya yang melibatkan tingkah laku maladaptif. Personaliti adalah salah satu faktor yang mempunyai kaitan dengan keunikan manusia (Fiest, 1998). Ini kerana setiap manusia mempunyai persamaan dan perbezaan karakter yang tersendiri. Adler (1964) menyatakan, gaya hidup merupakan mempengaruhi personaliti seseorang individu yang merangkumi segala pendapat kreatif terhadap diri sendiri, masalah kehidupan dan keseluruhan sikap terhadap diri dan orang lain. Ini membuktikan bahawa personaliti sememangnya mempengaruhi sifat dan tingkah laku individu sepanjang menjalani kehidupan termasuklah bekas banduan.

Personaliti yang berbeza antara setiap bekas banduan dengan banduan yang lain menambahkan lagi variasi dan corak kelangsungan hidup. Kajian lepas yang melihat kepada hubungan di antara jenis personaliti dan tahap kesihatan mental turut mengesahkan terdapat hubungan yang signifikan terutamanya kepada individu yang sedang mengalami tekanan hidup (Mohd Suhaimi & Mohd Haazik, 2018; Wan Shahrazad et al., 2021). Ahli kriminologi kebanyakan memfokuskan tentang kesan kesihatan terhadap impak interaksi sosial antara bekas banduan dengan persekitarannya sehingga menyebabkan masalah kesihatan fizikal dan mental termasuk isu kebimbangan, kemurungan dan *Post Traumatic Stress Disorder* (PTSD) (Pekala-Wojciechowska et al., 2021). Masalah kesihatan mental sudah lama dibincangkan dalam kajian-kajian lepas mengenai isu kesihatan mental banduan semasa dan selepas dipenjarakan. Namun demikian masih terdapat jurang mengenai kewujudan hubungan di antara jenis personaliti kriminal dengan tahap kesihatan mental terutamanya selepas dibebaskan daripada penjara. Artikel ini adalah bertujuan untuk mengenalpasti jenis personaliti bekas banduan dan melihat adakah terdapat hubungan yang signifikan di antara jenis personaliti dan tahap kesihatan mental mereka.

Metodologi

Kajian ini berbentuk kuantitatif dengan menggunakan kaedah tinjauan soal selidik. Reka bentuk kajian ini adalah untuk melihat hubungan di antara jenis personaliti dengan tahap kesihatan mental bekas banduan di Malaysia. Prosedur pemilihan responden ini menggunakan kaedah Krejcie dan Morgan. Menurut Krejcie dan Morgan (1970), jika populasi dalam lingkungan 750 maka sampel yang diperlukan adalah sebanyak 250 responden. Menurut Gay (1992) bilangan sampel sebanyak 10% hingga 20% daripada populasi adalah memadai. Begitu juga pendapat Schumacher dan Mcmillan (1997) yang mengatakan bahawa kajian tinjauan, bilangan subjek yang sesuai adalah lebih kurang 100 responden. Kajian ini menggunakan satu set borang soal selidik yang mengandungi 3 bahagian iaitu Bahagian A adalah maklumat diri responden, Bahagian B mengandungi alat ukuran Saringan Minda Sihat (DASS), Bahagian C mengandungi alat ukuran Tret Personaliti AFFM (ZKPQ-M-40-CC).

Alat ujian *Depression Anxiety Stress Scale* (DASS21) telah digunakan dalam kajian ini untuk mengukur tahap kesihatan mental. DASS21 adalah alat ujian saringan untuk mengenal pasti tahap kemurungan, kerisauan dan stres seseorang. DASS21 digunakan untuk menilai gejala yang berkaitan dengan masalah kemurungan, kebimbangan dan stres (Psychology Foundation of Australia, 2011). DASS21 telah banyak digunakan dalam kajian psikologi di mana kebolehpercayaan dan kesahan item- itemnya telah diktiraf dalam pelbagai bidang kajian. Nilai Cronbach Alfa DASS21 adalah DASS21-kemurungan ialah 0.83, DASS21-kebimbangan ialah 0.612 dan DASS21-stres ialah 0.824. Personaliti bekas banduan diukur menggunakan alat Personaliti Zuckerman-Kuhlman-40-Cross Culture (ZKPQ-M-40-CC). ZKPQ-M-40-CC

versi Melayu telah digunakan dalam kajian ini yang menilai lima jenis ciri personaliti seperti *Activity* (Act), *Sociability* (Sy), *Aggressiveness-Hostility* (Agg-Host), *Impulsive Sensation Seeking* (ImpSS), dan *Neuroticism-Anxiety* (N). -Anx). Kesemua item soal selidik telah dijawab menggunakan skala Likert 4 mata antara 1 (sama sekali tidak seperti saya) hingga 4 (sepenuhnya seperti saya). Setiap subskala mempunyai lapan item masing-masing. Nilai Cronbach Alfa alat ujian ini adalah 0.7516. Sebanyak 280 borang telah diagihkan dan 250 borang telah dikembalikan dalam penyelidikan ini. Kajian ini dijalankan terhadap 250 bekas banduan daripada pelbagai latar belakang di Kuala Lumpur dan Selangor hasil kerjasama bersama Jabatan Penjara Malaysia (JPM) bermula 1 Mac 2022 hingga 30 Jun 2022. Kelulusan dan kebenaran etika telah diberikan oleh Jabatan Penjara Malaysia dan Jawatankuasa Etika Universiti Kebangsaan Malaysia. Penyertaan adalah atas dasar sukarela dan kerahsiaan jawapan bekas banduan adalah terjamin dan dikekalkan. Persetujuan bertulis dan ditandatangani daripada peserta kajian telah diperolehi sebelum penyertaan mereka. Semua data survei yang terkumpul dianalisis menggunakan perisian SPSS versi 21 bagi analisis deskriptif dan analisis inferensi ke atas ketiga-tiga pemboleh ubah yang digunakan dalam kajian ini.

Hasil Kajian

1. Demografi Responden

Jadual 1 menunjukkan profil responden kajian yang telah dilaksanakan di mana majoriti responden adalah berbangsa Melayu 202 (80.8%). Dari segi taburan responden mengikut tahap pendidikan, seramai 120 (48.0%) yang berkelulusan sekolah menengah, 21(8.4%) yang berkelulusan ijazah sarjana muda, 31 (12.4%) berkelulusan diploma dan 38 (15.2%) berkelulusan sijil kemahiran. Kebanyakan bekas banduan terlibat dalam kesalahan jenis dadah sebelum dipenjarakan iaitu seramai 178 (71.2%) responden.

Jadual 1. Profil Responden

Profil	Kekurangan (n)	Peratus (%)
Umur		
18-21 tahun	24	9.6
21 - 25 tahun	31	12.4
26 - 30 tahun	22	8.8
31 - 35 tahun	76	30.4
36 - 40 tahun	97	38.8
Bangsa		
Melayu	202	80.8
Cina	19	7.6
India	22	8.8
Lain-Lain	7	2.8
Agama		
Islam	220	88.0
Buddha	9	3.6
Hindu	14	5.6
Kristian	7	2.8
Status perkahwinan		
Bujang	34	13.6
Berkahwin	158	63.2
Berpisah	58	23.2
Taraf Pendidikan		
Sekolah Rendah	28	11.2
Sekolah Menengah	120	48.0
Diploma	31	12.4
Ijazah Sarjana Muda	21	8.4
Sijil Kemahiran Malaysia	38	15.2

Tidak Bersekolah	12	4.8
Jenis Kesalahan dipenjarakan		
Dadah	178	71.2
Dadah dengan Jenayah	34	13.6
Kerosakan Harta Benda	14	5.6
Kekerasan	9	3.6
Lain-lain	15	6.0

$n = 250$

2. Skor Tahap Kesihatan Mental

Jadual 2 menunjukkan skor depresi, kebimbangan dan tekanan untuk bagi 250 responden. Analisis ujian DASS21 membahagikan individu kepada lima kategori iaitu normal, ringan, sederhana, teruk dan sangat teruk. Analisis kajian ini menunjukkan tidak ada responden yang mempunyai skor dalam kategori normal dan ringan. Majoriti responden iaitu bekas banduan mempunyai masalah kesihatan mental dalam tahap yang sederhana bagi kemurungan 143 (57.2%), kegelisahan 141 (56.4%) dan tekanan/stres 149 (59.6%). Tahap kesihatan mental teruk bagi kemurungan 76 (30.4%), kegelisahan 26 (10.4%) dan tekanan/stres 55 (22.0%). Secara keseluruhan responden bekas banduan yang mempunyai tahap kesihatan yang sangat teruk bagi kemurungan 31 (12.4%), kegelisahan 83 (33.2%) dan tekanan/stres 46 (18.4%).

Jadual 2. Skor Ujian DASS21

Tahap Keterukan	Kemurungan		Kebimbangan		Stres	
	Bilangan (n)	Peratus (%)	Bilangan (n)	Peratus (%)	Bilangan (n)	Peratus (%)
Sederhana	143	57.2	141	56.4	149	59.6
Teruk	76	30.4	26	10.4	55	22.0
Sangat Teruk	31	12.4	83	33.2	46	18.4

$n = 250$

3. Skor Ujian Personaliti

Jadual 3 menunjukkan skor personaliti yang dimiliki oleh responden kajian yang diukur menggunakan Ujian Personaliti ZKPQ-M-40-CC. Ujian ini dikelaskan kepada lima jenis personaliti iaitu *Activity*, *Sociability*, *Aggressiveness-Hostility*, *Impulsive Sensation Seeking* dan *Neuroticism-Anxiety*. Analisis deskriptif digunakan untuk menentukan skor deskriptif dan prevalens setiap jenis personaliti dalam kalangan bekas banduan di Malaysia. Dalam kajian ini nilai min jenis personaliti *Activity* dan *Sociability* mencatatkan skor tertinggi iaitu 24.74 dan 22.17.

Jadual 3. Skor Ujian Subskala Personaliti

Jenis Personaliti	Min	Sisihan Piawai
<i>Activity</i>	24.74	3.30
<i>Sociability</i>	22.17	4.14
<i>Aggressiveness-Hostility</i>	16.10	2.74
<i>Impulsive Sensation Seeking</i>	15.75	4.85
<i>Neuroticism-Anxiety</i>	15.03	4.42

$n = 250$

4. Skor Tahap Item Personaliti

Analisis tahap item deskriptif bagi setiap jenis personaliti terdiri daripada taburan kekerapan, min dan sisihan piawai (SD) bagi setiap item. Tujuan utama analisis tahap item deskriptif ini untuk setiap item dalam setiap jenis personaliti adalah untuk mendapatkan tahap tindak balas di kalangan bekas banduan. Analisis tahap item deskriptif diringkaskan dalam Jadual 4a hingga Jadual 4e. Jadual 4a menunjukkan skor item bagi personaliti jenis *Activity*, di mana julat min adalah di antara 2.45 hingga 3.48 pada skala Likert 4 mata. Skor min tertinggi adalah pada item 8 dan skor min terendah adalah item 2. Skor min yang tinggi menunjukkan intensi gaya hidup

aktif. Manakala Jadual 4b menunjukkan skor item bagi personaliti jenis Sociability, di mana julat min adalah dari 1.87 hingga 3.41. Skor min tertinggi adalah pada item 13 dan skor min terendah pada item 14.

Jadual 4a. Skor Item Ujian Personaliti -Activity

Item aktiviti dalam ZKPQ-40-M-CC	STS (%)	TS (%)	S (%)	SS (%)	Mean	Sd
1. Saya tidak suka membuang masa saya hanya duduk bersenang-lenang	12.0	11.6	40.0	36.4	3.00	0.98
2. Kehidupan saya lebih sibuk daripada orang lain	18.8	22.8	52.8	5.6	2.45	0.86
3. Saya suka melakukan kerja sepanjang masa	1.4	34.8	40.8	24.0	2.88	0.77
4. Saya suka menjadi seorang yang aktif	11.0	43.4	27.6	18.0	3.34	0.69
5. Apabila bercuti atau bersiar-siar, saya suka melakukan aktiviti sukan	5.6	11.6	42.4	40.4	3.18	0.85
6. Saya suka melakukan aktiviti fizikal seperti buat kerja dan bersenam	12.0	22.0	22.4	45.6	3.14	0.87
7. Saya bertindak cergas dan aktif sebaik sahaja bangun dari tidur	11.6	10.6	30.0	48.4	3.27	0.79
8. Saya melakukan sesuatu kerja dengan bersungguh-sungguh	10.0	12.0	20.0	58.0	3.48	0.67

STS = Sangat Tidak Setuju, TS = Tidak Setuju, S = Setuju, SS = Sangat Setuju.

Jadual 4b. Skor Item Ujian Personaliti -Sociability

Item Sociability dalam ZKPQ-40-M-CC	STS (%)	TS (%)	S (%)	SS (%)	Mean	Sd
9. Saya meluangkan banyak masa bersama kawan-kawan	25.6	10.6	41.2	23.2	1.88	0.76
10. Saya tidak memerlukan ramai kawan	12.8	34.4	41.6	11.2	2.51	0.87
11. Saya tidak berasa selesa dalam majlis yang besar	5.6	10.8	53.6	30.0	3.10	0.80
12. Dalam sesuatu majlis, saya seronok bergaul dengan ramai orang	42.4	42.0	42.0	42.4	3.21	0.84
13. Saya suka bersendirian dan tidak suka diganggu	5.6	10.0	32.0	52.4	3.41	0.77
14. Saya seorang yang peramah dan suka berkawan	5.6	11.4	11.6	64.0	1.87	0.59
15. Saya menghabiskan banyak masa bersendirian	5.6	11.6	40.4	42.4	3.20	0.86
16. Saya lebih suka melakukan sesuatu perkara seorang diri	5.6	19.2	45.2	30.0	3.00	0.85

STS = Sangat Tidak Setuju, TS = Tidak Setuju, S = Setuju, SS = Sangat Setuju

Jadual 4c pula menunjukkan skor item bagi personaliti jenis *Aggressiveness-Hostility*, di mana julat min adalah di antara 1.41 hingga 3.03. Skor min tertinggi adalah pada item 21 dan skor min terendah pada item 24.

Jadual 4c. Skor Item Ujian Personaliti - Aggressiveness-Hostility

Item Aggressiveness-Hostility dalam ZKPQ-40-M-CC	STS (%)	TS (%)	S (%)	SS (%)	Mean	Sd
17. Apabila saya marah saya keluarkan kata-kata yang tidak baik	0	35.6	30.4	34.0	1.98	0.84
18. Apabila saya marah biasanya saya mencarut atau menyumpah	57.6	29.6	12.8	0	1.55	0.71
19. Saya seringkali rasa seperti hendak memukul seseorang	58.4	41.6	0	0	1.42	0.50
20. Saya bersikap kasar terhadap orang yang tidak suka	46.0	34.8	19.2	0	1.73	0.77
21. Jika seseorang membuat saya marah, saya akan memarahinya semula	11.6	10.0	42.0	36.4	3.03	0.97
22. Saya sentiasa bersabar dengan orang lain meskipun mereka menyakiti hati saya	6.0	43.6	20.8	29.6	2.74	0.96
23. Saya seorang yang panas baran	24.0	43.6	20.8	11.6	2.20	0.95
24. Apabila orang menengking saya, saya akan menengking mereka semula	0	0	41.2	58.8	1.41	0.50

STS = Sangat Tidak Setuju, TS = Tidak Setuju, S = Setuju, SS = Sangat Setuju

Jadual 4d menunjukkan skor item bagi personaliti *Impulsive Sensation Seeking*, di mana julat min adalah di antara 1.33 hingga 2.70. Skor min tertinggi adalah pada item 28 dan skor min terendah pada item 32. Manakala, Jadual 4e pula menunjukkan skor item bagi personaliti *Neuroticism-Anxiety*, di mana julat skor min adalah di antara 1.63 hingga 2.32. Skor min tertinggi adalah pada item 36 dan skor min terendah pada item 40.

Jadual 4d. Skor Item Ujian Personaliti - *Impulsive Sensation Seeking*

Item Impulsive Sensation Seeking dalam ZKPQ-40-M-CC	STS (%)	TS (%)	S (%)	SS (%)	Mean	Sd
25. Apabila orang tidak bersetuju dengan saya, saya akan bergaduh dengan mereka	48.0	42.0	10.0	0	1.62	0.67
26. Saya sering melakukan sesuatu perkara mengikut kehendak hati	48.0	21.6	20.4	10.0	1.93	1.04
27. Saya ingin pergi melancong tanpa sebarang perancangan	36.0	20.0	44.0	0	2.08	0.89
28. Kadang-kadang saya suka melakukan perkara-perkara yang sedikit menakutkan	18.4	10.8	52.8	18.0	2.70	0.97
29. Saya akan mencuba apa-apa sahaja, sekurang-kurangnya sekali	48.4	30.8	20.8	0	1.73	0.79
30. Saya kadang-kadang melakukan perkara-perkara yang 'gila' hanya untuk berasa seronok	58.	41.2	0.4	0	1.42	0.50
31. Saya mudah terikut dengan perkara baru yang menyeronokkan tanpa	58.4	29.6	12.0	0	1.54	0.70
32. Saya suka parti yang liar dan bebas	67.2	32.8	0	0	1.33	0.47

STS = Sangat Tidak Setuju, TS = Tidak Setuju, S = Setuju, SS = Sangat Setuju

Jadual 4e. Skor Item Ujian Personaliti - *Neuroticism-Anxiety*

Item Neuroticism- Anxiety dalam ZKPQ-40-M-CC	STS (%)	TS (%)	S (%)	SS (%)	Mean	Sd
33. Badan saya sering berasa tidak selesa tanpa sebarang sebab yang munasabah	46.0	31.6	12.4	10.0	1.87	1.00
34. Saya mudah sensitif dan mudah terluka dengan kata-kata dan tindakan orang lain	36.0	53.6	10.4	0	1.75	0.63
35. Saya mudah berasa takut	25.2	64.4	10.4	0	1.86	0.58
36. Kadang-kadang saya berasa cemas	13.6	41.2	44.8	0.4	2.32	0.71
37. Saya sering berasa tidak pasti dengan diri sendiri	37.2	40.8	22.0	0	1.85	0.76
38. Saya sering berasa hendak menangis tanpa sebab	38.0	51.2	0	10.8	1.84	0.89
39. Saya sering berasa tidak selesa dan tidak sihat tanpa sebab yang munasabah	38.0	29.6	32.4	0	1.95	0.84
40. Saya sering berasa kecewa	37.6	62.4	0	0	1.63	0.49

STS = Sangat Tidak Setuju, TS = Tidak Setuju, S = Setuju, SS = Sangat Setuju

5. Hubungan antara Jenis Personaliti dengan Tahap Kesihatan Mental

Jadual 5 menunjukkan hubungan di antara jenis personaliti dengan skor kesihatan mental dalam kalangan bekas banduan. Berdasarkan analisis Korelasi Pearson ke atas kedua-dua pembolehubah yang dikaji didapati jenis personaliti *activity* dan *sociability* mempunyai hubungan negatif yang sangat signifikan dengan tahap kemurungan dan tahap stres dalam kalangan bekas banduan pada nilai $p < 0.001$. Namun jenis personaliti *impulsive sensation seeking* didapati mempunyai hubungan positif yang sangat signifikan dengan tahap kemurungan dan stres bekas banduan pada nilai $p < 0.001$. Manakala jenis personaliti *aggressiveness-hostility* dan *neuroticism-anxiety* mempunyai hubungan positif yang sangat signifikan dengan ketiga-tiga tahap kemurungan, kebimbangan dan stres pada nilai $p < 0.001$.

Jadual 5: Hubungan Korelasi Pearson antara Jenis Personaliti dengan Skor DASS21

Jenis Personaliti	DASS21- Kemurungan	DASS21- Kebimbangan	DASS21- Stres
	Nilai r	Nilai r	Nilai r
<i>Activity</i>	-0.816**	0.013	-0.688**
<i>Sociability</i>	-0.269**	0.070	-0.237**
<i>Aggressiveness-Hostility</i>	0.594**	0.205**	0.258**
<i>Impulsive Sensation</i>	0.588**	0.107	0.449**
<i>Seeking</i>			
<i>Neuroticism-Anxiety</i>	0.515**	0.321**	0.382**

** nilai signifikan apabila $p < 0.001$

Perbincangan

Berdasarkan hasil kajian ini mendapati kebanyakan bekas banduan mempunyai masalah kesihatan mental yang agak membimbangkan selepas mereka dibebaskan dari penjara. Ini jelas menunjukkan isu kesihatan mental dalam kalangan bekas banduan sangat memerlukan perhatian semua pihak bagi memastikan kesejahteraan hidup bekas banduan adalah terjamin. Jika dilihat kepada skor ujian saringan DASS21, semua bekas banduan yang terlibat dalam kajian ini mempunyai skor tahap kemurungan, kebimbangan dan stres yang sederhana hingga teruk. Terdapat pelbagai faktor yang menyebabkan berlakunya masalah mental dalam kalangan bekas banduan ini dan salah satunya ialah kekurangan penggunaan perkhidmatan kesihatan mental semasa dalam proses pemulihan bekas banduan. Menurut Visser (2008), bekas banduan yang tidak menerima perkhidmatan kesihatan mental yang sewajarnya semasa berada dalam penjara dan semasa fasa pembebasan menyebabkan mereka berisiko mengalami kemurungan dan kebimbangan. Justeru itu, perkhidmatan kesihatan mental dalam penjara yang baik akan meningkatkan peluang untuk pengintegrasian semula dalam masyarakat kepada kalangan bekas banduan (Baillargeon, 2010). Malah melalui program intervensi secara khusus menangani masalah kesihatan mental semasa dalam penjara mengurangkan kadar residivisme dalam kalangan bekas banduan (Morgan, 2012).

Menurut Griffiths (2006), bekas banduan di negara Australia yang dibebaskan dari penjara menerima perkhidmatan kesihatan mental sewaktu proses pengintegrasian semula dalam masyarakat dapat membantu mereka mencapai kesejahteraan hidup yang baik. Walaubagaimanapun, isu kesihatan mental bekas banduan atau banduan itu sendiri masih menjadi cabaran ahli profesional kesihatan mental. Terdapat banyak faktor yang menjadi halangan dalam praktis kesihatan mental bekas banduan di Malaysia antaranya ialah kekurangan pakar psikiatri dan ahli kesihatan mental profesional yang terlatih untuk menyediakan perkhidmatan kesihatan mental kepada jumlah banduan yang semakin meningkat di penjara; literasi kesihatan mental banduan yang rendah dalam memberikan rekod sejarah kesihatan mental mereka; kekurangan latihan pengurusan kesihatan mental kepada pegawai penjara dalam mengenalpasti punca dan simptom masalah kesihatan mental yang berlaku serta ketidakcukupan sumber sokongan dalam menyediakan perkhidmatan kesihatan yang menyeluruh kepada bekas banduan. Menurut Williamson (2020) menyatakan bahawa tahap kesedaran akan kepentingan kesihatan mental yang rendah dan kekurangan sumber manusia dan perancangan perkhidmatan yang lemah menyebabkan peningkatan kes masalah mental dalam kalangan banduan secara umumnya.

Selain itu, jenis personaliti bekas banduan juga menyumbang kepada peningkatan masalah kesihatan mental selepas mereka dibebaskan. Menurut Tharsini et al. (2021), personaliti banduan yang maladaptif mempengaruhi tingkah laku kriminal banduan. Selari dengan hasil kajian ini juga mendapati terdapat hubungan yang signifikan di antara jenis personaliti dengan tahap kesihatan mental. Jenis personaliti maladaptif seperti *aggressiveness-hostility* dan *neuroticism-anxiety* mempunyai hubungan yang sangat signifikan dengan ketiga-tiga masalah kesihatan mental seperti kemurungan, kebimbangan dan stres. Personaliti bekas banduan yang kurang aktif iaitu kurang melibatkan diri dengan aktiviti sosial dan mempunyai sikap agresif mudah mendedahkan mereka kepada stres dan masalah kebimbangan serta kemurungan. Manakala terdapat hubungan yang negatif di antara jenis personaliti adaptif seperti *activity* dan *sociability* dengan ketiga-tiga jenis kesihatan mental. Keadaan ini jelas menunjukkan bahawa bekas banduan yang mempunyai gaya hidup yang aktif dan mampu menyelesaikan kerja dengan baik dapat memastikan

mereka mempunyai masa yang cukup untuk diri sendiri sehingga akhirnya menyumbangkan kepada kesihatan mental yang baik.

Menurut Gottfredson dan Hirschi (2017) menyatakan bahawa individu yang mempunyai kawalan sendiri yang rendah cenderung untuk menjadi impulsif, tidak sensitif, rabun dan suka mengambil risiko. Berdasarkan hasil kajian juga mendapat jenis personaliti *impulsive sensation seeking* mempunyai hubungan yang signifikan dengan tahap kemurungan dan stres bekas banduan. Personaliti impulsif boleh ditakrifkan sebagai tingkah laku yang merujuk kepada berkelakuan tanpa memikirkkan, tanpa mengambil kira kemungkinan akibat masa depan. Penemuan ini menunjukkan seolah-olah bekas banduan bertindak mengikut gerak hati dan kurang mempunyai perancangan dalam melakukan sesuatu perkara serta sentiasa mencari kepuasan dalam bertindak. bekas banduan yang mempunyai jenis personaliti implusif ini dilihat mempunyai mempunyai keinginan yang tinggi bagi keseronokan dan sentiasa mencari benda baru dalam hidup. Keadaan ini dilihat mendedahkan bekas banduan kepada situasi dan rakan yang tidak dapat diramal. Sekiranya berjumpa dengan rakan yang positif maka tingkah laku yang positif akan ditonjolkan atau sebaliknya. Keadaan ini selari dengan hasil kajian yang dilakukan oleh Mohd Suhaimi et al. (2021) yang menyatakan banduan parol mudah terpengaruh dengan rakan sebaya dalam melakukan aktiviti jenayah. Implikasi kajian ini penting untuk semua pengamal profesyen menolong memahami isu personaliti dan hubungannya dengan kesihatan mental bekas banduan bagi merangka intervensi dan langkah pencegahan bagi mengelakkan seseorang itu terlibat dengan jenayah. Hasil dapatan kajian ini juga penting kepada pengubal polisi untuk merangka satu polisi pengintegrasian semula bekas banduan secara holistik dengan mengambil kira aspek sebelum, semasa dan selepas pembebasan bekas banduan. Kajian akan datang perlu lebih menekankan tentang kualiti hidup bekas banduan yang baru dan telah lama dibebaskan.

Kesimpulan

Secara kesimpulannya, terdapat hubungan yang signifikan di antara jenis personaliti dengan tahap kesihatan mental bekas banduan di Malaysia. Jenis personaliti maladaptif bekas banduan didapati mempunyai hubungan yang sangat signifikan dengan masalah kemurungan, kebimbangan dan stres. Jika situasi ini tidak diberi perhatian serius oleh semua pihak yang terlibat dalam pemulihan dan pemerksaan bekas banduan di Malaysia, kes kesihatan mental dalam kalangan bekas banduan akan terus meningkat. Terdapat keperluan untuk meningkatkan aksesibiliti dan literasi perkhidmatan kesihatan mental kepada warga penjara termasuk pegawai penjara dan banduan. Intervensi kesihatan mental yang khusus sebelum dan selepas dibebaskan dilihat dapat menjamin peluang pengintegrasian semula bekas banduan ke dalam masyarakat dan sekaligus meningkat tahap kesejahteraan hidup bekas banduan ini.

Penghargaan: Kajian ini telah mendapat sokongan dan pembiayaan oleh Kementerian Pengajian Tinggi Malaysia melalui Skim Geran Penyelidikan Fundamental (FRGS) kod penyelidikan: FRGS/1/2020/SS0/UKM/02/11. Ucapan penghargaan juga ditujukan kepada Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, UKM dan semua yang telah terlibat dalam menayakan kajian ini.

Rujukan

- Adler, A. (1964). *Social interest: A challenge to mankind*. Capricorn Books.
- Baillargeon, J., Hoge, S.K., & Penn, J.V. (2010). Addressing the challenge of community re-entry among released inmates with serious mental illness. *Am. J. Community Psychol*, 46, 361-375.
- Fossati, A., Barratt, E.S., Borroni, S., Villa, D., Grazioli, F., & Maffe, C. (2007). Impulsivity, aggressiveness, and DSM-IV personality disorders. *Psychiatry Research*, 149, 157-167.
- Gay, L.R. (1992). *Educational research: Competencies for analysis and application* (4th ed.). Merrill/Macmillan.
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (2017). Self-control and opportunity. In C.L. Brit. M.R Gottfredson (Eds). *Control theories of crime and delinquency*. Routledge.
- Griffiths, A., Wicks, A., Zmudzki, F., & Bates, S. (2006). *Evaluation of extended throughcare pilot program: Evaluation plan*. Social Policy Research Centre, University of New South Wales.

- Kajian Kesihatan dan Morbiditi Kebangsaan. (2020). *Tinjauan kebangsaan kesihatan dan morbiditi 2019: Penyakit tidak berjangkit, permintaan jagaan kesihatan dan literasi kesihatan*. Institut Kesihatan Umum, Institut Kesihatan Negara, Kementerian Kesihatan Malaysia.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Malik-Kane, K., & Visher, C.A. (2008). *Health and prisoner re-entry: How physical, mental, and substance abuse conditions shape the process of reintegration*. Justice Policy Center, Urban Institute.
- McMillan, J.H., & Schumacher, S.S. (1997). *Research in education: A conceptual introduction*. Longman.
- Mohammad Rahim, K., Nadiyah Syariani, M. S., & Geshina Ayu, M.S. (2013). A validity study of Malay translated Zuckerman-Kuhlman personality questionnaire cross-cultural 50 items (ZKPQ-50-CC). *Health and the Environment Journal*, 4(2), 37-52.
- Mohd Alif, J., Noralina, O., Siti Hajar, A. B. A., & Norruzeyati, C. M. N. (2021). Makna dalam kehidupan dan makna Jalan Chow Kit berdasarkan teori interaksi simbolik: Kajian ke atas gelandangan bekas banduan. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 18(8), 82-106.
- Mohd Suhaimi, M., & Mohd Haazik, M. (2018). Jenis personaliti dan tahap kesihatan mental dalam kalangan mahasiswa di institusi pengajian tinggi. *Jurnal Personalita Pelajar*, 23(1), 7-17.
- Mohd Suhaimi, M., Nasrudin, S., Fauziah, I., Salina, N., Norulhuda, S., Ezarina, Z., Khadijah, A., & Suzana, M.H. (2021). The Influence of peer pressure on male prisoners' involvement in street crime. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(6), 1076–1086.
- Morgan, R.D., Flora, D.B., Kroner, D.G., Mills, J.F., Varghese, F., & Steffan, J.S. (2012). Treating offenders with mental illness: A research synthesis. *Law Hum. Behav*, 36(1), 37–50.
- Pękala, K., Kacprzak, A., Pękala-Wojciechowska, A., Chomczyński, P., Olszewski, M., & Marczak, M. (2021). Risk factors of early adolescence in the criminal career of Polish offenders in the light of life course theory. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(12), 6583.
- Psychology Foundation of Australia. (2011). *Depression Anxiety Stress Scale-DASS*. <http://www2.psy.unsw.edu.au/groups/dass/>
- Ramli, M., Ariff, M.F., & Zaini, Z. (2007). Translation, validation and psychometric properties of bahasa Malaysia version of the depression anxiety and stress scales (DASS). *ASEAN Journal of Psychiatry*, 8(2), 82-89.
- Tharshini, N. K., Fauziah, I., Mohd Suhaimi, M., & Ezarina, Z. (2021). Pengaruh faktor konsep sendiri, kesedaran komuniti dan sokongan sosial terhadap pengintegrasian sosial bagi pesalah muda di Malaysia. *Kajian Malaysia*, 39(1), 117-140.
- Wan Shahrazad, W. S., Mohammad Rahim, K., Ezarina, Z., Fauziah, I., Nazirah, H., Salina, N., Jamiah, M., Zainah, A. Z., & Fatimah, F. (2021). Sokongan sosial dan kesihatan mental dan pengaruhnya terhadap kerentanan penglibatan penagih dadah serta pelencongan sosial dalam kalangan remaja. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 18(5), 244-259.
- Williamson, M. (2006). *Improving the health and social outcomes of people recently released from prisons in the UK: A perspective from primary care*. The Sainsbury Centre for Mental Health.
- Zuckerman, M., Kuhlman, D.M., Teta, P., Joireman, J., & Kraft, M. (1993). A comparison of three structural models of personality: The big three, the big five, and the alternative five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 757–768.